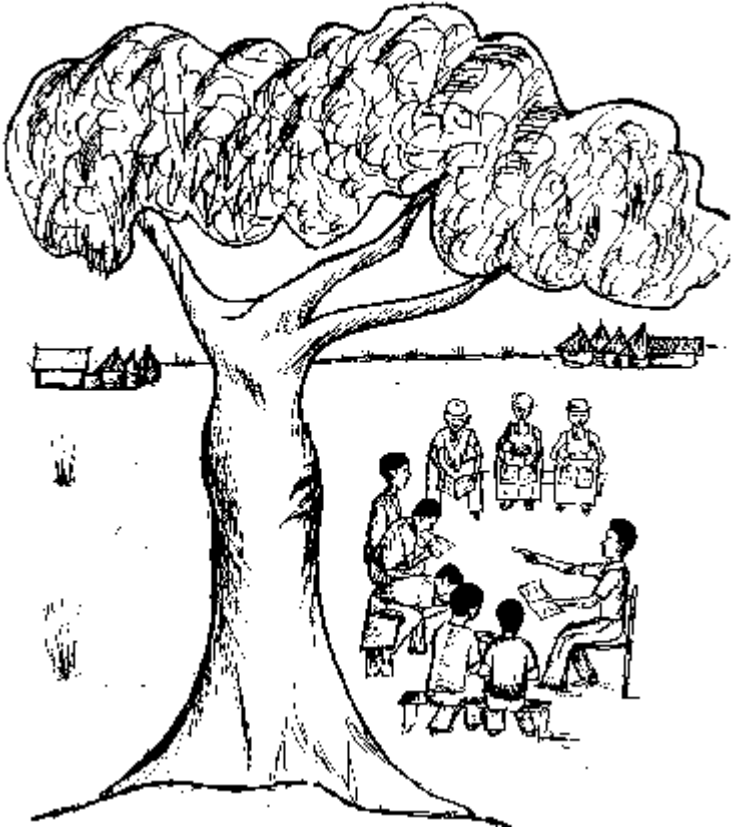

République du Bénin
Centre National de Linguistique Appliquée
Commission Nationale de Linguistique Nateni
Société Internationale de Linguistique

NAÀTEÑNI BÌOHAMA

3: Kamámá pòkàta

livret de lecture facile en langue Nateni

3ème édition 2013

CETÁ KAMMÁ

Ti yaṁmàhàdi meheká, ti tonà naàteṁn weṁni é neé kaàn-ń-ma nà o bookú wemá sukú. Memá-dà tee, kà tí mahà è yò tí paṅá ye pòkàtà mentà, é tà n'yún è tonà: Nedá kamamá!

Mèmpà tee-pá ye pòkàtà weyuùka kàcǒ-dà héé, ti kúcàpa mèmpà de détà-pa beéma ti paṅà-ma còkà-hécì! Tòðka yeèni ti kúcàpa mèmpà dehú-pa naàteṁni wàacì còku. Ti há dósí é caka néna mèmpà de détà-pa beéma è yò: Ne de ti kǒǒ-sa-ní weṁni, ti yè dòhaà-á-ma, é cehèna yècǒ, é tuehèna tòðsa, k'yè há neé naaka sukú.

K'yè púdí pàcǒ kó n'tonà: N kpéesá kú kamamá nadi sàma, kà n há de pú détà kàdèdi suudí beéma meheká? Ne paṅ-sa é ti kǒǒ-ní, ti códí-sa-dà, é neé ne híná ye bèmbènnì.

Tòðma, ye pòkàtà meheká káá:

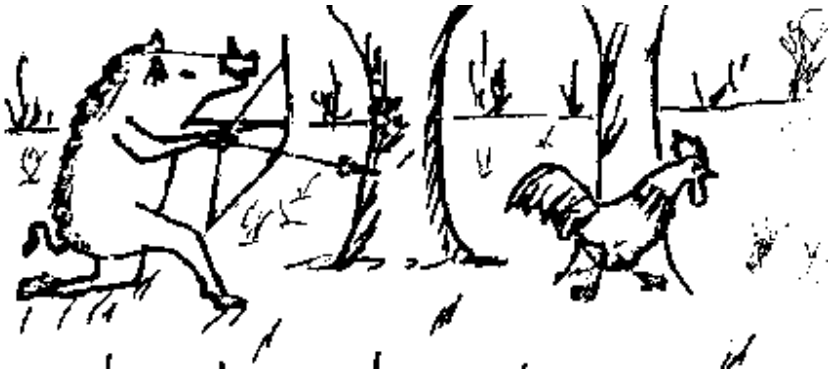
- Hoòncí-dà
- Nà peèticí
- Nà naàtemma paṅáma
- Nà wòṅkpeèti wemá
- Nà tòðsa tòðsa

Ta yòomá, ne kó déhá benní weèka cèmu-dà,
nà kàyeèho daàka cèmu. É yídá tùmá déhá pà hó
wakàma a tòdo pòkàta.

Ti há dañ-ma, è yáá è yò ye pòkàta mentà kó
tempa-nà bá mènèn dèè-ko, o daàka weñni kañmá
meheká.

Kà ne meè té káá-ma ne kpéemá è kó ti
tuehèna-ní, ti mà ceí nà yañnaakú.

Kà Weèdi ne kóná!

DOÒTA TÀNÀNA

Doòta káá ta tònàna kà nà káá tàka.

Kà tá nà nàna nànnànti.

Kótadá há naakáà-nà tàka hádí.

Kà doòta é taá kààdi kaaná tantàpu. Kà ta poòo é dúú nàadi. Kà kótadá taá nànta nànnànti, nà ta poòo kà pá dii tàka. Kà doòta poòo pà mádí.

Kà doòta é koní mónka ta tàka. Kà tá m'pìi ta nùdi. Kà tá pìi kótadá nà tammu, kà hodí tódá. Kà pá pà pàta. Pà koò pú nadi.

Békàma

Wodà tee tònàna?

Mmómpa-dà dii doòta tani?

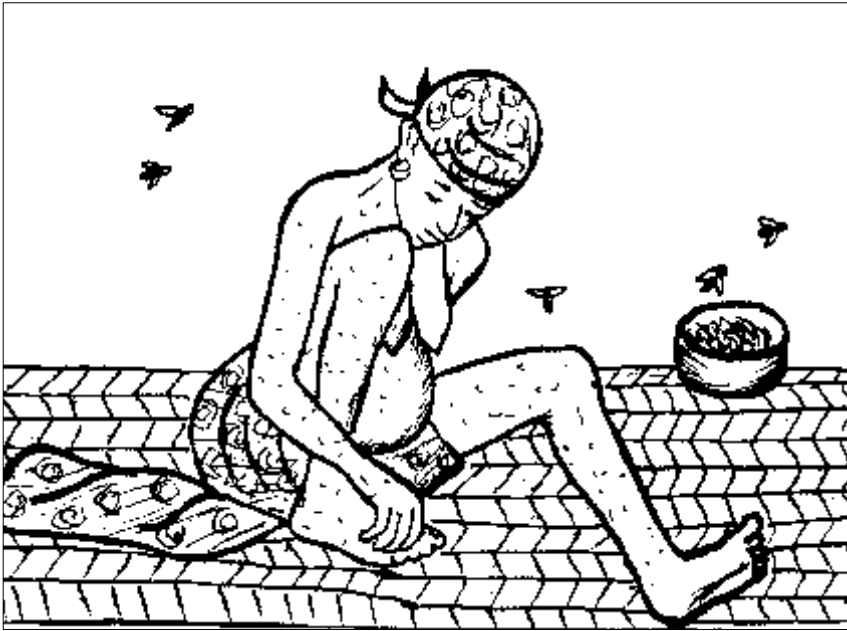
Wodà cakáà doòta è yò, pà dii ta tàka?

Mómma nkéè bántàfa?

Kótadá taá kààdi tònàna tantàpu.

Kóotá poòo dii doòta tònàna.

Doòta poòo dúú nàadi.

KÀKÀPO POÒO

Kàkàpo káá poòo k'ò non è kamù nankaàka.
Poòo mónnì-dà k'ò non toná móma. Ò tahu-ma
nàadi nà kónkú.

O dodo ò naanà hádí, o mónnì k'òò naanà.
Dankú-dà há káá kàkàpo poòo, kóòdi dankú, k'ò
pón. Kàkàpo pú tonà óò tanà dèkòtóòku.

Kà nìpa óò nàa, nà pà nàa-dà. Kà tɔ̀pa tonà: A
pú k'óò tanà d̀k̀t̀óòku?

Óò, kù nàt̀à-á-ma, p̀p̀òdi k̀óó, kà n k'óò tanà.
K'ó n'katì k̀t̀ì, hádí kà d̀ǹk̀ú é k̀ǹà
o p̀òò.

Békàma

Wodà m̀n?

D̀ǹk̀ú m̀m̀óńku?

P'òò tanà d̀k̀t̀óòku?

Tɔ̀h̀èna-nà mìì d̀óńt̀à-sa!

Kóòdi d̀... káá Kàkàpo p̀òò.

D̀ǹk̀ú .... Kàkàpo p̀òò.

Ò p. k. ò ta.. d̀ò...ó.ku.

Kà..po po.o t... nàà.. .. ...kú.

TƆƆKU

TƆƆku ti hƔ yad yid knynfa-d,  kah ydi,  ta kaadi kaddi nic,  ce ti tpa.

K p tni, k t pit,  cda,  ku knci n dayh n hnhi n wonh n tsa tsa.

K pac nih yihika, k tpa ss cohka, k dndma tn dhka.

Kà dayé̄ta pùu-ní yìhìka, kà pá tà kpákada dākà-yaṁma. Kà tà pùú-ní còhàka, kà pá tà kpákada yìkà-yaṁma, yoo dākà-yaṁma.

Kà ti baà é n'còu, é taá peha néemá péé-sa é yàà, é n'tónti è kùnti-ní, è baà còu, é yó dúu-ní kpànci nà dayé̄hí hǒhí meheká, éè kòu.

TÈÈKÀ Bàyàdî Sàà (Tàncèdi)

Békàma

-- Naàtemma yíhú tǒ̀ku wòni òmó̀ni?

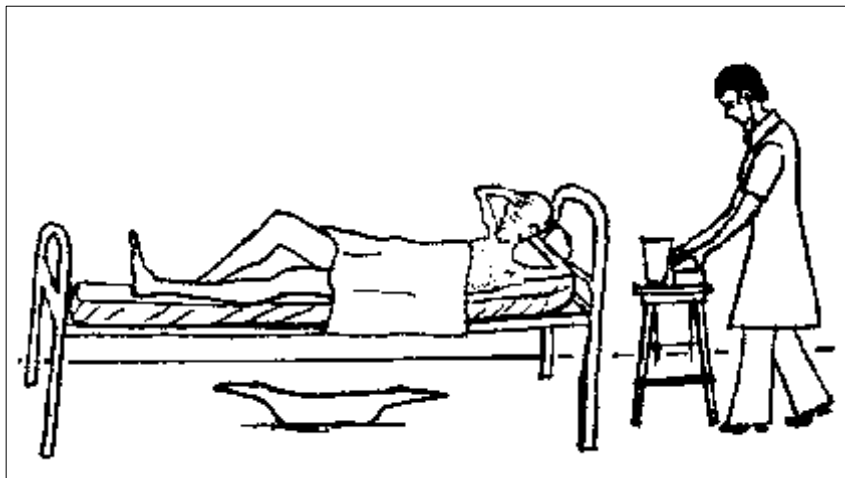
-- Nté pà hǒ waa-mà?

-- Pà hǒ kòu ba tǒ̀ku?

**Wàcì òmó̀nci-dà pà cèhènà-ma
ye wenòdì mehekà?**

Kì tì puú-ná yàhàki, kì pí kpíkidi òkì-yìmmi.

BÓNÓ DŌNKÚ

Bónó mọkàà kpèta é n'káá daàka kàtadi, o h́j́t́a kpéepá pú tonà p'òò tanà d̀̀k̀̀t̀̀ó̀ò̀ku.

Kà pá taá pàhipú, é koní, é t̀̀ni pàná d̀̀h̀̀aka, é ẃmu kóohí, é kpéí pàaká yéçéè pú ton. Kà p'òò (pà ò) tanà ǹ̀ǹ̀ǹ̀ti dimpú (kpíípu), k'yè ỳ̀ h́ćí.

K'yé dii o h́j́t́a kpéepá, kà p̀̀c̀̀j̀̀ ỳ̀: P'òò (pà ò) ǹ̀d̀̀á̀-á-ma, kà t̀̀ò̀pa tonà h́j́pa-dà.

K'yé n'kódí-ní kà kumú yeèhu-ní,
kà pà há ò tanà d̀̀k̀̀t̀̀ó̀òku, é t̀̀i kà p'óò
(pá ò) teepa.

K'ó p̄á ye pesá daàka kàt̄adi, nàh̄idí, k'yé ò
t̄ka, kà p'óò (pá ò) d̀̀ena.

Ye ẁ̀ni, óò caka è ỳ̀: K'ò kun, ò koò dá teha
kà nàméí óò dii.

Békàma

Bónó h̄́t̄à k̄p̄éepá panà ba, è k'òò teepa?
P'òò (p̄á ò) t̄én d̀̀k̀̀t̀̀ó̀òku è ỳ̀ ba?
H̄́t̄à tetebàku, nà d̀̀k̀̀t̀̀ó̀òku k̄p̄éékú,
m̀̀m̀̀ónku-dà t̄u?

D̀̀hà-nà ye weǹ̀di, kà ní coá!

.iid òó ícémàn àk ahet ád òok ò ,nuk ò'K

HỌ̀̀PA NÀ PA BÍÍHÍ

Họ̀̀pa pàtadi noó è kódí cànku, nà pa bída bída. Kà òcọ̀ yè kó, tọ̀pa dii-í-dà o bíítá. Kà pá n'tòdì tòdì, é tèi déhá kónkú kà kù dèèku nà hà̀dìpu (hà̀apu). Ye hà̀apu há tónkú nìpa pàdèé pàdèé-dà sà̀adi.

Nté ye họ̀̀pa kó hìmà é deèta nà pa bííhí, kà òcọ̀n dá dii o tọ̀do bíítá?

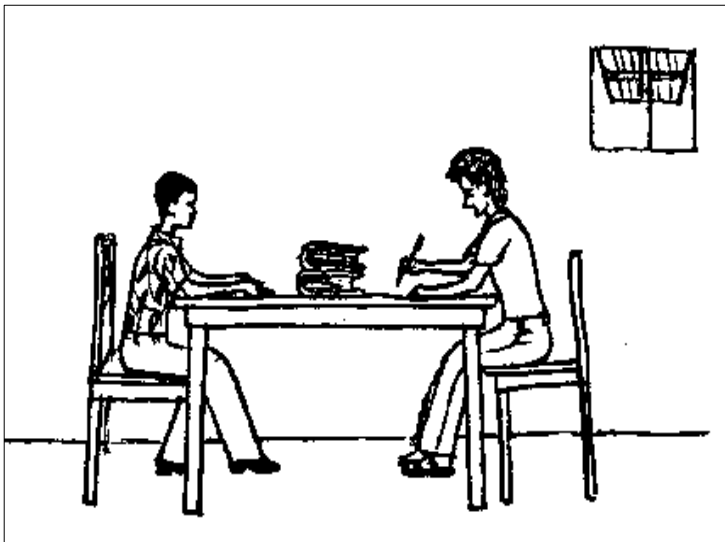
ÑTE PÀ KÓ HĪMÁ

Cecemá, bíhí hídée-dà kó cedí tódá hààpu é deèta. Kà tàc̣ù mù téná-ní, é tèni tódá bíitá tòta. K'yè n'yòn bíhí wènni detà, k'yè kaá-ní hi màapa.

É yídá, kà bíitá tàc̣ù tóní nà hààpu é tèni neèhi ta màà pesá. Kà màpa mèm̀pà kú bíhí ỳda deètapú mù dádí é hótá-ho pa bíhí.

É t̀ei, kà òc̣ù tóní n'̀do (nà o) bíitá, é tèni k'ó tà h́ná, é tódá o kóó kà pá deèta. É t̀ei cútá pa déèka, é t̀on-ní bíitá tòta, kà tá t̀eni é dehèna bíhí t̀ohí, kà pá k̀h́.

BÓNÍ SÀD̀M̀Ó̀ (Bícekú)

NAÀTEÑNI WÀACÍ CEKÁÀMA

N kpèi caka n tɔ̀pa è ỳd̀, nà naàteñni wàací yeèni-má-ní, ci beeká púdée nà nicɔ̀ pèedi-dà memà. Àntìdée PÓSI-dà de pànà ye pòkàta cecetá è péé Tàncèdi, kà naàteñn ò tempú-nà.

Ye naàteñn yèdi-dà Bènwàa WÓSO, sóosi kpènn k'ò yèni Tayekú, è dehú Náatinkú. Mɔnn kú dahàka, k'òo yànn Àdèkìsántídi WÓSO òò tànta.

K'yé n'tòdì tòdì, k'yèè wààcì biòhàma koò pú n'nadi, yecéè pú centì.

Memá-dà kà Kraàncí péédì nà séédì òcòṅ nà báńkáná BÓNÍ Pódì kàtèsísì Òdú-kàyeń, pà tíkàna-ma Kàyeń nìku weńni è yò ti wàhà ti bookú wemá. Mií-dà kà ti yuùka é n'nadi kà ti déta-nà hótà kpénn. Ti de ò kós, mií-dà tee kà ti kpéesá tón dàhàka.

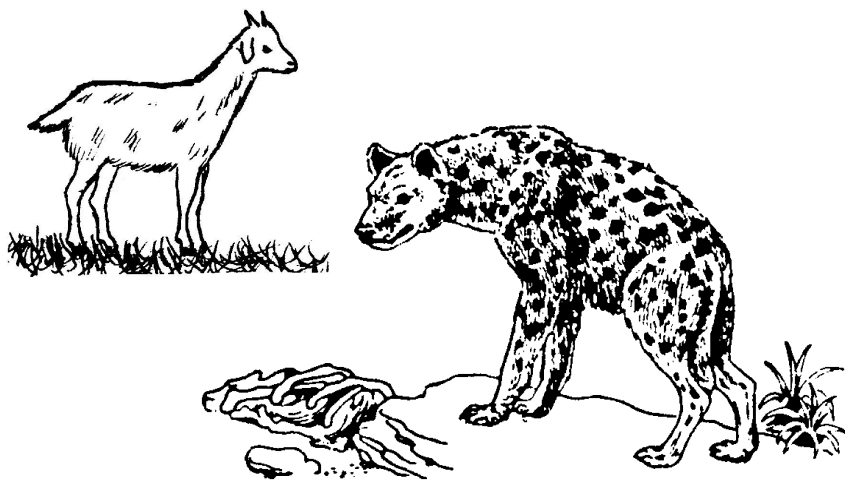
Sámà, tínti naàtemma, kà ti penti ti bookú wemá é n'fòu, kà tí n'békú ti báàa KÙÀDO k'ó ti caka ti kó pakamá é dii-nà taapu.

WÉẸKÚ Èsàî nà BÙKÍSÌ Kùàdo, pà madì naàtemma weńni nahàku-dà, è yò, kà tasàfa pení è kó ti podí, kà tí dúú. Né yekà ne weńni.

BÍÓ BÀSÍDÌ (ÒDÚ-KÀYEŃ)

Békàma

Ìmónpa-dà cedí naàteńni wààcì?
Nté ti yònà é himà sámà naàteńni
wààcì còku?

BODATADÁ WEBEÈKA KÀTADI

Daadí yèni, bodatadá-dà taá ceèdèùpu, é n'künti-ní é tèni é peèta-nà kpéèdo còku, k'ò yòo détàpu dipú é dii sàma.

Kà kpéèdo é s̄an-s̄ampà o còḡdi è yò: Bodata, caka webeèka kàt̄aa, kà m'áa hédá k'á k̄ahá. Kà

bodatadá yò: Webeèdi cecedí, Kà n de cetà yáá è yò a péé còkù menkù, è yenì n pú kù tùnà-ní. Kà kpéèdo é san-sampà o còḡḡdi, é dehí wétá-ho, è kpèi ò dii-sá é yakada k'ó cḡdí bodatadá. Ye kú dàhàka, k'ò yò: Yè kadí webeèka kàdéé.

Kà bodatadá yò: Webeèdi déèdi, kà n kun è cakáà nìpa è hín fḡn nà mmí ti peetà-ní ká n fuei, pà pú cédí.

Kà kpéèdo té dehí dédéí é wétá-ho teṅka è ceí n'òo pidí kó yakàda-má kó dii bodatadá. K'ò yò: Yè kadí webeèdi nìcḡ.

Kà bodatadá yò: Webeèdi taáadi, nà ti weì tḡn wònì, k'à pú deṅ-ní è yenì a n dii.

Kà kpéèdo é n'dehikú è bíípú, kà bodatadá cokù. Nà kpéèdo kó n'kó dehí-ma, é bíipa teṅka, é n'kó yíí-ní, kà bodatadá tantà hòḡta.

NKPEÍ N'ÒÒ POÒPA PÀTADI

Nkpeí káá poòpa pàtadi: Nàmbéń, Nàhọka nà Pọ́nọ. Daadí yèni, kà pá taá decí pèèpu nà pa dọ̀dọ, é n'kuntí-ní, é n'sáá còku, kà pa dọ̀dọ é dọ̀di koodí fọ̀sàku meheká. K'òo poòpa é hęka o deènapú.

Kà Nàmbéń yò: N dọ̀dọ kprí-mà-ní, n kó kòn é taá n'ceí o bíhí-dà.

Kà Nàhɔ́kó menn yò: N dɔ̀dò kpíi-sá,
n kó kpíi-sa-dà. K'ó tùyina o dɔ̀dò é dɔ̀di-ho fɔ̀ɔ̀ku
meheká.

Kà Pɔ̀no menn, k'yòò hìn nà fɔ̀di.
K'ó tukàda é dúú míti meheká, é taá peèta nà
koodí. Kà koodí òò béka è yò:
Badà k'à hódì?

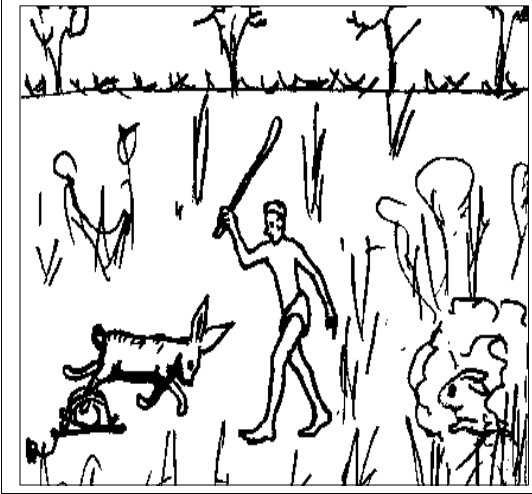
K'ò yò: Ti de nɔ̀d-nà ti dɔ̀dò-dà decí, é n'kunti-
ní k'ó dɔ̀di fɔ̀ɔ̀sàku meheká, kà tí hɛka o deènapú.
Kà koodí yò: Tí taá ká n dentá. Kà pá tèi, kà koodí
deèna o dɔ̀dò n'òo yantó.

Ye wèni, kà koodí yò: N pú ne denà fàdà-fá, a
yònà é n kɔ̀ɔ̀ a poòo òcɔ̀-dà, ká n cécí.

Sámà, n békú naàteñn weñni:

**Nàmbéń nà Nàhɔ́kó nà Pɔ̀no,
wodà ti kó kɔ̀ɔ̀-ma koodí?**

KÒM̀BÉTO PÚA DÒBÉÈ (Nùnhàku)

PÓOKPÁNSÓ NÀ DAYUDÍ

Kòni benní de deè. Nìi de pú déhù è yon. Dití de pú teháà sukú. Kàm̀kánto weñni de fíj́hú-ma è kó yèè ye kú tàkásó meheká. Kà pa dandani péé pa yoñna dití hínka.

Ye kú wòni-dà Póokpánsó n'òo poòo kó dúú-ma túùpu Dayudí yoñku. Pà hín pà bii yàma-dà, mempa baà kó yè n'fènti-í-ma.

Yè pèdà t́ín daadí Dayudó, k'ó díhina máadi. Kà máadi cędí Póokpánsó, k'ó potá boòku. K'òo poòo é cocí-ní, é tēni n'hótà o dọ̀o mọ̀dì-nà dọ̀nkú.

Kà Póokpánsó yò: N pooò mu dentá déhá kà n nòn-ci huẹdà? K'òo poòo óò téná yò: A békú k'aa nòn-ci huẹdà, yoñku yañn mu pú tèn-i k'á há cemà békú k'aa nòn-ci huẹdà. Ò kó tèn-i t́ín wòni-dà k'á neé n'yáá kà cì huẹdà yoo cì mu pú huẹdà.

Bá o nùdi mu pú nódà, kà Dayudí yòn-ní pámpáán, é tèn-i dúúwà ònkú móma ti Póokpánsó. K'ó potá boòku.

Ye kú wòni-dà o poòo ò békáà-ma-ní è yò: N òwù, dentá sàmà k'aa nòn-ci huẹdà.

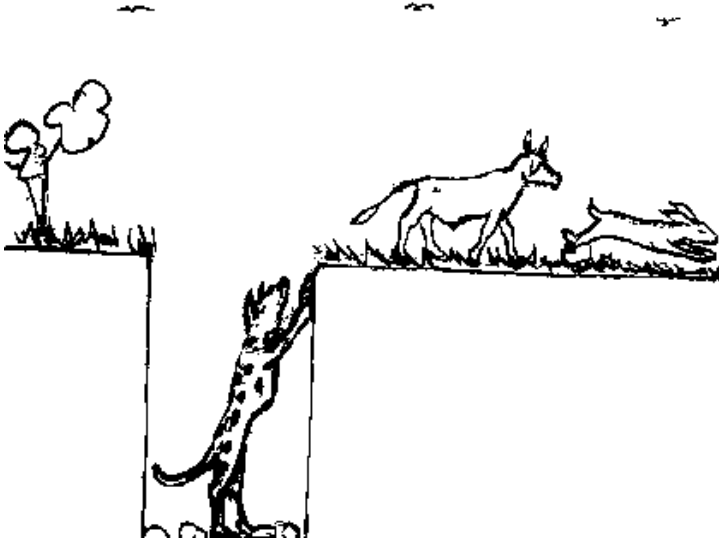
Òcòhè pú seu n'òò tòò. K'á tonà a seu, daadí hó pedá-ma k'aa seúma é yà.

MỤTANKÚ SÈFÈDÉÈ (Tàncèdi)

Békàma

Wodà yóu Dayudí yoñku?

Mmónya-dà hótà Póokpánsó?

NAÀBÍIDÍ NÀ KRÉÈDO

Daadí yèni, Kréèdo de centi è f̄ahu nókú, é dodi bíntadá meheká. Kà kòni óò den sukú. K'ó peha ò kó hìmpú é yèdì, ò pú déhà.

Kà Naàbíidí é n'centi-ní, é tēni óò déhá k'ò péé bíntadá meheká, k'ò yò: N deèna.

K'à Naàbíidí yò: Bó! F̄ón, m'a yáá-ma. Kà m'a denà, a kó n dii-í-ma.

Kà Kpéèdo yò: K'á n paṅá suumá, kà n há téná sùma? Yè pú cédí. Kà Naàbíídí yò: Toò, é caṅa ni yódi, é deèna Kpéèdo.

Kpéèdo fueháà t́ín wòni yannaamú, k'ò yò Naàbíídí còu, è yò: N k'áa dii-í-ma.

K'yè yò kṛ̀nni bà, é m'mòu m̀d̀u, kà hòntàda t̀ò-ní, é t̀eni yò: Badà tee kà ne kṛ̀nti? Kà Naàbíídí yò: N ò dèna-á-ma, k'ò yò ò kó n dii.

Kà hòntàda yò: A báńtí-ma, k'ò pú tón bíntadá meheká, k'á t́úmá ò dèna n yìhika, n pú cédí.

Kà Kpéèdo é tón bíntadá meheká, kà hòntàda yò: Naàbííni, kà t́úmà nèhi k'ò yèni àà hṛ̀tà, a dá n'yò. Kà Naàbíídí cocí kahá.

Kà nido a paṅà suumá, a dá yetá óò téná sùma.

NKPEÍ MÀTÍÈ (SṚṚTÁ)

Békàma

Wodà d̀d̀í bíntadá meheká?

Yè c̀ènkaà kà Kpéèdo kpèi dii Naàbíídí?

Wodà dontà Naàbíídí?

DÍFA WESÀKU YAÑN

Dakpáńkú-dà toó hẹfa kààdi, ẹ kó taá yeda. Kà Kùko ẹ béka hẹfa díci, kà Dakpáńkú yò: Fa díci yòn tòhẹka píta-dà. Kà Kùko ẹ yeda ẹ yò: N k'áa kọ́jù tòhẹka kàkòdò-dà. Kà Dakpáńkú yeda ẹ yò: K'à còu k'á dontá, k'à púdí k'á kahá.

Kà Kùko meheká bii, k'ó tódá dífa tòhẹka píta, ẹ yò ó kọ́jù Dakpáńkú, kà hẹfa ẹ tańta dífa o nòku meheká, ẹ cécí.

Kà Kùko yò: A hẹfa cécí n dífa tòhẹka píte!
Mmí-dà kó fà kònà.

Kà Dakpáńkú yeda è yò: A pú n kọ̀ọ̀, a kọ̀ọ̀
họ̀fa-dà, kà fá fà tànta a nòku meheká.
N pú cédí n họ̀fa kpémú.

K'yé hìn hodí, kà pá taá kpẹ̀mma pesá, è kó
déhá pa mènèn naa-kó. É tèi kà pà yò: Họ̀fa yañn-dà
nadi.

Bá mènèn dèè-ko é códí ye pesá, é n'yáá yò, k'à
púsí dífa, a púsí wekú-dà.

Dífa yòn wekú yañn-dà, è cèntì nìdo weñni
pesá. Kà fà tèni a pesá, k'à káá fa yàma, kà fá
n'kẹ̀hidi áa kọ̀ọ̀ naakú, kà pú káá fa yàma, kà fá
n'kẹ̀hidi áa kọ̀ọ̀ wesàku.

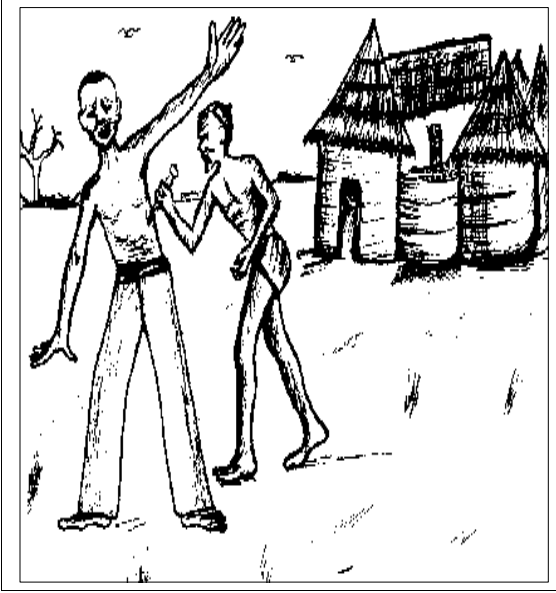
KOMBENÍ ÌNTUÁNÌ (Sínhokú)

Békàma

Wodà yeé họ̀fa?

Wodà fà dontà?

KÙÀDO NÀ PÓÓÓ

Kùàdo nà Póóó de nòhì, kà Póóó yò:
Kà p'àà kpéí sedí, yè sudi-nà pà k'áa paa-má wemá.
Kà Kùàdo yò: Fóú.

Kà pá n'káá nònòhicí meheká, kà Kùàdo é yó
kpéí Póóó sedí. Kà Póóó kòn é teepa o moní, kà ní
kpeka. K'ó tènì daadí nìcúnì, é n'hótà Kùàdo doó,
k'ó tódá o nèùti é fíí, é tanà o kóm-pènni, é tètì níí
mínti.

Kà Kùàdo poòpa tadí kún-dèùpu, é koní òò caka pà hótà-sa. K'ó pehèna nìpa è d̀̀sí déhá mèǹn nìi-kó o kóm-pènni hí̀nka.

Kà pá taá n'hótà nè̀uti f̀̀di d̀̀ó, k'ò yò: Bá mèǹn dè̀ è beń k'ó déhá. Kà pá beń yè pú sáá nà òc̀n. K'òdo mónń beń, k'yé n'sàà-ho, k'òdo nìpa é wiida pa békà békà. Kà f̀̀ci òò c̀đí. K'ó dúú yeda dipú, è kpèi kpíi.

O dakòđí, kà Póó t̀̀ni òò d̀̀a, é n'hótà c̀ma-dà kóó, ò kó kpíi-ma. K'ó pehèna nìpa, é pà caka yè de híma kà Kùàdo é yó ò kpéi nà sedí, ò pú kpíi. É pà caka ò m̀e té híma kà Kùàdo kpèi é kpíi-nà. Ye wòni-dà nido wènni teháa-ma è yò, kà p'̀a p̀i wemá, yè d̀n-nà pà k'áa kpéi-ma sedí.

SÁMBÉNI BÈÈNÁÀ (Bókàno)

Békàma

Póó nà Kùàdo nòhù m̀mónya kú hí̀nka-dà?
Wòdà ní Kùàdo kóm-pènni hí̀nka?
Pa wodà káá móma?

NAÀTEMMA KÚÚDI

Naàtemma yaṅku pa kúùka benní nà benní-dà. Pà mèe h̄ kà yaṅkà paadi wòni-dà, kà pà yà toná. Mènn̄ kpèi é yaṅkà-ko kúúdi, h̄ denà é k̄j̄ nàncí-dà páati weñni, é caka o yeṁma. Tòpa, k'ó pà n'cakú kàadi meheká.

Kúúdi daadí, kà n̄iku té peeta kòu. Dakpèṁma, pokpèṁma, dapàṁma nà sepàṁma nà bíhí, kà pà té bádí sukú nempàntìdi.

K'yè h̄t̄a n̄ido pú dontà o poòdo kùdáana, k̄ñni-dà, kà tòpa té t̄usi. Naàtemma kúùka weñni

dúù yokamá-dà.

Kà kà̀nkà̀n-bémma té sà̀di sukú, é nòkàda kà̀nkà̀nti, é cetá nì dúú. Heèka dódódi-dà hó peèta ye kúúdi, memá-dà tee kà kò̀ona dódódi té pàná.

Kà yè̀nka é n'kpèi bóka, kà nìku wènni é peèta, kà kà̀nkà̀nti bé̀n, kà dapà̀mma hòu, kà poòpa yíkídí, kà nìpa pà hàkù dící. Poòpa kú kò̀oku béka, kà pà péhú è dè̀n-nà, kà sepà̀mma hòu dokómú, kà pà pà sìdì dící.

Páàti wènni, kà hodí toó dòm, bá n'aa tò̀o kà ne wei è pú wei sàma, ne bá n'you ne tò̀pa.

Ñte mèm̀pa dè̀n, ñte naàyà̀pa, kà pàcò̀ bóń bóń, ñte kà̀nkà̀nsàka nà kà̀nkà̀nbíiká dawòni, ñte pokà̀di-daapá kà pà kò̀nti nà pa poòpa dacègèka, ye wènni k'yè yò̀n dòm hádí nà kótadá dawòni, bá mèǹn dè̀ k'ó bantá o hó̀tá còku.

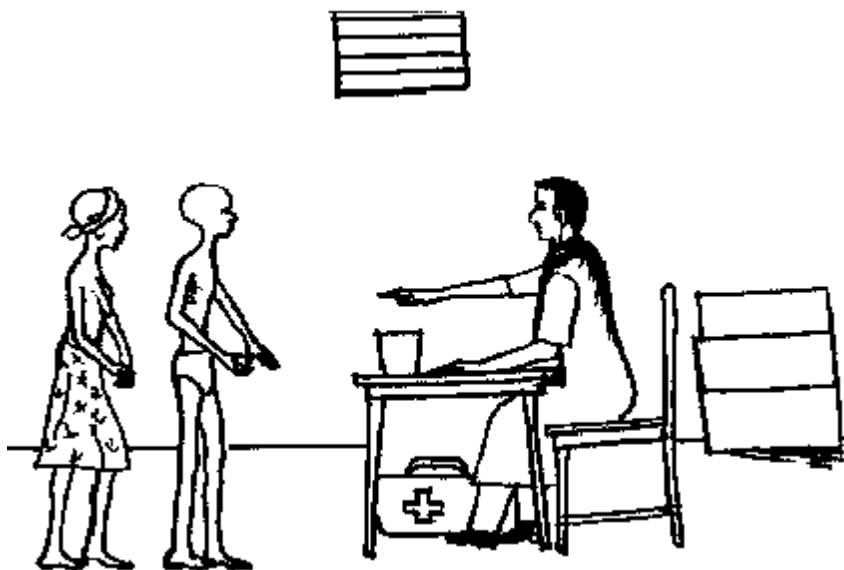
ÒDÚ SÈDÈMÎ PÀSÌTÉÈ (Dassa)

Békàma

Naàtem̀ma yànku pa kú̀uka wòni m̀móńni?

M̀móńya-dà ne hó n'kpèi déhá-ma kúúdi meheká?

Nté naàtem̀ma yànku-má pa kú̀uka?

SÒDÀBÌ KÁÁ-SA POÒPA NÀ DAAPÁ PA WỌ̀NKPEÈTI HÌ̀NKA

Nìdo pú yònà é n'cidí naàma, hákà ó n'yáá ò mà yò̀n-ma kú bookú. Nìdo té dá yàà k'òo yudí yó fédí.

Ñte mìì tee-sá sákù kà poòo wọ̀nti té n'káà sudi k'ó mńka o poòma (faàku) sòdàbì yààpu kpémú. Pàcọ́ hẹ́ n'káà yèù-ú-ma, hákà pà bá

pón. Kà tɔ̀pa té pón, bá k'ò tà pɛ̀dà, kà tá pàná daàka céma é kpíí.

Kà nìpa é m'péé è kɔ̀n-nà weèdi, è cokù pàhití nà wàci f̀ka, yèc̀i bá n'tɔ̀n, kà s̀dàbì baà kàdi è pà wán. Daapá tá, memá c̀̀di-dà. Kà s̀dàbì wehikáà o ẁnti, ò kó n'centi, k'à ò dii, k'à yò ò kpeni-í-ma, ò há bá n'yòn d̀o.

O t̀dí kó cetá kpíí-ma k'ó n'tonà p'òò (pà ò) nɔ̀dà-á-dà, é m'pakú tená na bodú bodú, yèc̀è bá m'peèni. K'ò baà s̀ncí è ỳn, k'ó n'kpèi-ho hádí é yó kpíí. Ye ẁni é héé nà o h̀tá kpéepá yàm̀hàka nà séema.

Naàten-pòpa-nà, naàten-daapá-nà, ẁ-
nà-h̀ kà tí yentá s̀dàbì, k'yé teha kà ti dá
n'kɔ̀n ti f̀òpa. Ẁ-
nà-h̀ kà naàtèni bookú
yídá é pekà. Ẁ-
nà-h̀ kà weèdi é ti tempa-nà
kà tí yèdi f̀ci t̀pa pesá.

Sámbení Bèènáà (Bókò̀)

Békàma

S̀dàbì kó neé pàná kpákpàasa m̀m̀nyà

nii wònti mèheká?

Naàteñn weñni de yònà o hìn ba é yèè
fèèci tòpa pesá?

NIÌYÀ WÈNNI PÚ CAKÚ

Nìdo-dà de péé è yòn wañn, è wañ sukú.
K'òo báaa óò caka è yò, k'ò wañ ò dá yetá fitá é
waa hòṛta dàhàka.

K'ó waa hòṛta yìhika, k'yèè nṛtí dónṛtá. K'ó
yéntá hòṛta dàhàka, é tèi déhá kónkú
kà nṛtí kù yòn. K'ó òisi tepú hínka é n'dóm. Kà
dayṛta é tènì nà ta poòo yàṛpu, é n'kó nì, kà tà yò,
ta poòo dá yetá butá néemá, kà kpènn kaá-ní.

Kà pá kahá, kà kpànfà nà fa poòo mèe té tènì,
é n'yòn, kà fà yò: Á n'yáá k'à dá butá néemá, ti

kpènn kaá-ní. Kà notí weñni é tèni nìi è baà tɛni mema.

Kà hàku há deñta-ní, è yídí nìdo yudí. K'ó kù déhá, é wampa, k'òo tɛmmu é dɔɔ-ní. Kà kú wántá, òò déhá, è yò: N k'áa (kó a) dii-í-ma. K'ó kù síóka, kà kù yò: Kà m'a hédà, a n déhà-mà, k'à kun a kó caka-á-ma. K'ó wéha, è yò: Ò pú kó wedá, kà k'òò hédá k'ó kòn.

Sepànn-dà há péé yotí tìcɔ̀tì, k'òò penti. Daadi yèni, k'ó taá sepànn pesá powèpu. É tèi kà pá n'dɔ́, k'ó n'kpèi é dákádá sepànn, kà sepànn é yeda è yò: Kà n teháà, a kó yadá caka-á-ma nìpa.

Kà dapànn é cemá pùu-ní, è yò: Kéi, n pú kó wedá. N de hìmá-dà, é déhá hàku kà kù yídí nìi yudí, a mà yèkaà? Kà fɔ̀n-dà há kó n teha ká n wedá?

K'ó cemá kpíi-ho.

CETIKÚÁ SÀBI (Sínhokú)

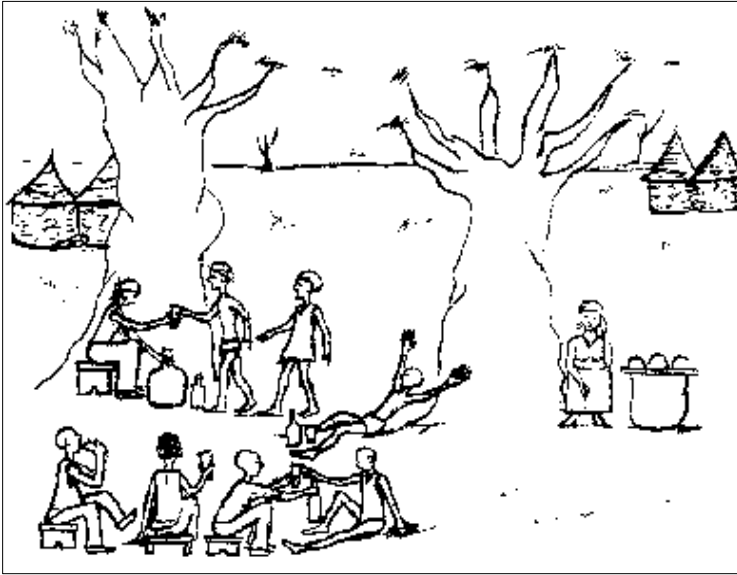
Békàma

Wànn báaa ò teń è yò ba?

Wànn déhà ba?

Wànn cakáà nkéè ò pú cakáà?

Badà kà wañn báaa de p'óò cakáà é deèta?

TAYEPÁ NAAŸÀPU

Naàma màcómà-dà péé kà pà mà tonà sòdàbì.
Memá-dà pà cetà-ma címàpúsì.

A you, daadí yèni, m'mi-dà yídà é tadí Sénkú
kàadi yohokú, é tèi n'hótà poòpa pàdéé-dà kàdi è
yedí sàni. K'yé n dii, kà n há wántá-ho dākàmàpa
kaadi-sá, é n'hótà ye kàadi weñni péé-sa-dà. Kà
nìku pòdí, dakpémma, pokpémma, dapàmma, nà
sepàmma k'yè cóú è yòn sòdàbì.

Kà n há pàdi-ho, é tèi n'neèhi è cɛdí n koòka sání. Bá n pú bantà ye kú sòkací. Kà pàcɔ́ cemà boń è doó doó teńka.

Pa weńni, kà pà yòn péúùdi cɔ̀̀di ncaa, bá òcɔ̀n koò pú wei naàteńni. Bá kà nido penti é yáńka, ò pú kó nátá-nà niku, è té cemá yáńka-ní, o bàkà. Kà n baà nèhi è wán ye kú niyya. Kà dakpɛ̀nn òcɔ̀n há m'pení, è wedi-ní péúùdi, é tèni n you k'ò tonà: N sèèfí-ní dèmî. Kà pá cɔ̀dí òò kɔ̀ɔ̀, k'ó hańta o yudí, é kóda-ho ye dènfa.

Ká n ò wántá, bá n p'òò den. Ye pesá, kà poòpa é cemá yídá kɔ̀nni, kà wencí hódí, ye wòni ká n cemá tukàda é koní, é pà hédá nà pa sòkací.

Datoòdi, ká n yídá tadí Tàncèdi kàadi bàntèté, é tèi n'hótà ye kànkàńku ku cɔ̀̀di-dà. Nte n déhà-sa è penti éè caka. Miyà-dà tee, kà nònfa yò: Kà peńku de kó neé tuyna fã yèè-sa, nido de pú kó taá nèta é nòhì.

Kà naàteńni weńni de màhu n maàhu-sá, ti bookú wemá de pú kó tón dàhàka.

KÙTÌ SÀÑKPẸ́Ẹ́(Yehońku)

Békàma

Mmónya-dà pakú sénkú kààdi?
 Nté ti kũcàa yammàhàdi?
 Naàyàdo kó neé maá hòḡta?

KÒNI BENNÍ

Benní yèni kòni de dúní ti teñka bènèè k'yè
 don sàma. Naàcí nà nótí de pú pedà. Haaká nà
 sòḡka de pú péé, tìti kùnti bààsí.

K'yè wekàà k'à déhà nìpa, k'yé n'yònà pà mon-
 má, dékèti koò kós, kà bíihí kòn.
 K'à mòkàà kpèta bá ceèti nà pìhìdi a pú kó dètá é
 yàà, k'yè há bá síika-nà cetonìpu.

Kà yotí wóopa é kòn-nà péèpa kà pá pà pa-ní
 móócí nà pìka. Ye kú wòni, yaní déhá ci totáma.

Wóópa mèǹpà nihí-pa-dà de cetá tódá sàma, é sò̀na pa h́́h́, é neé ḱ́ pa kpèti yóti sìmò̀nti kpéeti. .Ye wò̀ni móóci mèǹci sò̀ntà-ci, kà pá totá nìku.

Ci totá daadí, nà yè wekàà t́́n wò̀ni, kà nìku baà t̀d̀ còku, è wei ye dipú pà ḱ́-pu-ní h́́nka. Nà deùma k'à wán-ho pà tookú-sa, k'yé n'yò̀nà kúúdi-dà. K'à tókà-ho, k'á n'hò̀ta ci totáma mò̀di-dà. Kà pà sùkù pa tò̀pa, kà pàcò kò̀nti ye móóci kpémú. Kà pà h́́n mèǹpà de h́́ n'kaadi-pá-dà è mói mói, a pú cédi. Ye kú daadí pà de h́́n niikpéepa-dà. Mèǹn tookú-ko de toó m̀ti-caasá-dà, è té béka h́́t̀ b́́a o bíhí sáápu é neé ò p̀nà móóci. Kà nì bíhí pee píta, pà cemà h́́ ò ḱ́ píidi-dà. Ye wò̀ni kà pàcò té b́́nta pa bíhí h́́nka, kà tò̀pa keèhu pa bíhí mèǹhì kóó-hí h́́t̀, è baà kpèi pá pà ḱ́ píidi-dà.

Kòni pú yò̀n suusá yècèè, ncaa. Naàtèn wèni de yò̀nà ó n'dúsí tòmú-dà é hédá dóúti. K'à káá dipú k'á p̀a sèntò̀n.

Békàma

Nté kòni h́́ dúú-ní k'yé n'yò̀mà?
Nté ne yò̀nà é h́́má, é yentá kòni?
Kpém̀ma yò̀: Ká kòni dúú-ní kà nì pú yáá,

k'ó dontá yèdi. Mómma-dà?

MÌÌ DÚÙ-SA-NÍ NÒNÒHICÍ NÀ FOÑNI TAÁMA

Yotí tìcòtì kú nìpa pú tahu foñni, pà mēe pú yení weà. K'à toó botá kà pà hín hēfa-dà, a yònà é teha-á-ma. Kà kútadá é yekà pa wemá, é taá cànku ye yotí. Kà tá tēi é bátá nido òcòh kú hòtá. K'ó tà caka pa yotí fòumu yòmpu. Kútadá pú yedáà, kà tá teha.

Kà pá bēnà, é paá kútadá ta kú caadí. Kà kútadá é dii, é yò kútá-kútá ta wañni. Kà ta canteó tà béka kà tà káà dèn ò cetà tà cakáà-sa. Kà tà yò tà dèn-ń-ma.

Kà yènka é bii, kà kútadá é yeèni, é bíká còcèkka, é níí mínti, é tón é taá dó. K'yé weka kà pá déhá mínti é béka mēh tì níi-kó. Kà pà yò: Càn òcòh wontà bátà miì, mení-dà sà é n'tee mínti. Kà pá béka kútadá, kà tà yò mentá-dà. Menta baè tūn pa yotí fòumu hímpú-dà, tà pú nòhì màcòmà. Kà pà yò: Ti k'áa kòù-ú-ma. Kà tá teha é yò: Bá kà nē kó n kòù, kà né n dehèna kónkú é n kòù-ho n hòhí béka. Kà pá pēha dakpeèka kàdéé è yò ká toó kútadá é tà dehèna kónkú kà pá taá tà

kòù. Kà pá n'toó kútadá è tà kghedi-nà kòùpu, é n'sáá ye kónkú còhòka kà tà yò: Poòma n kpéí. Kà mènnpà tà toó-pa yò: Kà fón há péé hí̀nka, àá yò poòma a kpéí-ì ? Kà kútadá yò: Yè yònà ne hí̀n ne pú nòhù ne yotì-ní ? Yè cènkaà kà n yò poòma n kpéí kà né yeda ? Kà pá kòù ye nìi pàdée mènnpà tà toó-pa. Kà tá héká dúní yotí meheká, é tènì é peèta-nà, tòpa kà pà yò: Y'áá yònà ye kútadá pà taá-ta kú kòùpu menkà-ní ? Kà tà yò: Àà, mmí-dà-ma, pà n kòù-ú-ma. Kà pà yò: P'àà kòù ya k'à túmà cènì cènì miì ? Kà tà yò: Pà túmà nòhì. Kà pá pà kòù, é n'hòtà kútadá kó pà yò pa wènì, kà pá békaná ye wòni è yò: Kà nido kó nòhì kó nòhì, kà nìi mèe kó taá fònnì, k'ó taá. Cìtìdi koò kósó.

NÌPA-DÀ HỌ PEHA PA CỌ̀ĐI NÁNKÚ

Nìdo òcọ̀n-dà de péé, è yòn kpàtìdi yànn, è káá bíhí hìdéé nà nùmma, kà p'òò dehú o tóná wènni.

Kà daadí pedá, kà sàmónn yò: N bááà, n kọ̀j-ní m̀ì yòn-sa n kpéésá a kpàtìdi meheká. Kà bááa é pà totá menn n'òo kúpùèyo o kpàtìdi. Kà sàmónn é ye-yedá o kpéésá, é kahá cànku. É t̀ei ye béka é cọ̀-cọ̀ha o dící, naàma nà poòpa nà tò̀sa tò̀sa hínka.

K'òo díci yàa, kà kòni é dúú-ní, k'ó mónka o kó himá, é taá hìn núnn òcǒn kú pesá, è dinì o fànkáti. Kà kòni t'òò den, k'ó n'kpèi è dii ye fànká-dití, òcǒn há pú k'òò paḗ. K'ó siipa siipa, é hìn nánkú bíitá.

Kà daadí pedá, k'ó kaàdi é mahà è yò:
Bó, mmí-dà memà, kà n caa númma kpéemá túmà n tṣu-nà? N kó tón-ń-ma é taá seùda n báàa, k'ò teháà, bá kà n kpánka o núnn, ye kpéemá tṣu. K'ó yídá koní, é tènì séuka o báàa, sùmma o de panà-ma é neé yídá hòṛta.

K'òo báàa òò codá nà o nòhi hìdée.
É yídá paná kúúdi, é tíká nìku, é kòù o naàdaadí mónní. Kà pá yankà kúúdi, nà ò túmà déta-ma o bíitá mènà de fée-tá pemá meheká.

Yè ti yòmpu-dà, tínti nà Weèdi.

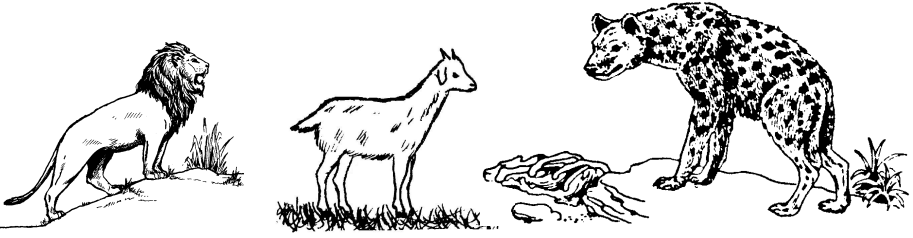
Békàma

Báàa kpàtìdi totáma k'ò káà fòù,
yòn suusá-dà? Badà tee?

Mmónya-dà hòtá ye bíitá ta càṅku béka?

Tà koní kà ta báàa é tà codá, yè sudi nkée yè pú sudi? Mmónya tee?

Ye kú paámà wennì ti cakú badà?

BODATADÁ TÁMBOKEDE PAHIPÚ TAÁMA

Bodatadá-dà de kódí Támbookede pahipú, é tèi déhá Cakopéédi. Kà nì yò: Wodà k'yàá yònà n kányènfà cekpénnì ? Kà Bodatadá yò: A kányènfà cekpénnì héé wo? N'aa màc̣ màc̣, ye kú wemà koò dá yeèni a nùdi. Kà Cakopéédi yò: N wei-í-dà-ma k'à yon a dapànku, a kó hótá ti caá yìhikà. Kà Bodatadá é kahá, é tèi déhá Kodí kà nì kàdi. Kà kódí é béka bodatadá è yò: A kódí-ya n dópo ? Kà tà yò: N kódí-ho Támbookede-dà pahipú. Kà Kodí yò: A yòn pahò-da-à ? K'á n pahí-ní. Kà Bodatadá yò: Nótá tàc̣tà kú nawònfa-dà n pahù-n-ma, n pú yáá kà kó fà dètá. Kà kodí yò: Nótá mmónka kú nawònfa-dà kà mmí há kó fà mónka ? Kà Bodatadá yò: Cakopéédi nawònfa-dà a kó peha-má-ní. Kà Kodí yò: Koò dá mà súná, nì ṭsí-ma miì. Kà ní yí Cakopéédi. Kà Cakopéédi tonà bodatadá-dà nì c̣éé-ma kà pà kó dii.

Kà ní t̀eni, kà Kodí ỳò: Pà n kpákádáà è ỳò ní d̀éhá a naẁ̀nfa-dà é kpádí p̀òkàta é yídí.

Kà kodí é c̀é Cakopéédi hámbíifá é yótá-ní é k̀ó b̀odatadá. Kà tá t̀anta ye naẁ̀nfa é fà s̀e ceèti meheká, é k̀ó kodí è ỳò: Fà h̀in túóò a ǹudi meheká kà fá ỳkà é teha é kpádí. Kà kodí fà ỳò ni ǹudi túóò, kà naakú yeda kà fá kahá-h̀. Kà ní t̀umá c̀é C̀akopéédi é nétá-ní t̀òfa. Kà C̀akopéédi é fokadá ǹka. Kà b̀odatadá é t̀anta ye naẁ̀nfa è ỳò: A òi C̀akopéédi cocí-ma, a koò dá teha é fà nítá, fà h̀in túóò kà fá ỳkà é teha é kpádí. Kà kodí fà ỳò túóò, kà fá kahá-h̀. Kà ní yídá è b̀h̀ta C̀akopéédi, kà b̀odatadá é cocí kahá ta Tám̀okede p̀hipú. K'yé weka, kà tá n'k̀unti-ní é t̀eni é n'h̀tá kodí òá niidomú. Kà tá t̀ei C̀akopéédi pesá, meni pú wontà òó nà b̀òka, kà nì ỳò: Wodà k'yè ỳonà m̀ǹǹ wontà bántà-ko kà pá n paá paá b̀ka ? A kó n'yáá yenì. Kà b̀odatadá é fokadá ǹdi, kà C̀akopéédi é bohà é dónítá-ho. B̀odatadá cokù-ní é t̀eni è ỳò tá dúú nahàku meheká, kà ta ceèti d̀nfa é boòda mamaadí é pódá, k'yè ceèti é wudí wudí. Memá-dà tee kà bohí té n'kákápú mamaaká, hì kàà penti ye ceèti-dà.

Pòkàta Wàhàma

125

PEEMÁ Bóní
Sóoso
Káà KÈSÓÒ
KÒTÒNÚÙ

K'à kó wàhà nìdo pòkàta:

Cecemá: A yònà é wààta a pòkàta hínka
weèdi nà daadí nà benní a tà
wàhaa-di.

Déema: A tà wàhù-kó yèdi.

Taáma: Dòama:
- o mónnì
- o hótà kérépá
- nà tópa tópa
- o tomú

Nàhimá: Mii tee-sá k'à ò wàhù:
- óò caka
- yoo: óò béka
- yoo: óò còhà
- yoo: óò dca sáàdi

Nùmmá: Wemá kòuma:
- é còhà o kpémú
wònkpeèti
- é còhà a pòkàta ténáma
- óò cca

Kòomá: Fón mènèn ò wàhàa-ko, a yèdi nà
a kàdèdi (kàadi)

KÀYEÈHO

	Yotí tòti	Òdu-kàyeñ
Dimanche	Yààdi	Madéèdi
Lundi	Wòðkadí	Mataàdi
Mardi	Wodídí	Manàhidí
Mercredi	Dòádi	Manùmtí
Jeudi	Yenádi	Mabénhí
Vendredi	Yúédi	Mamómma
Samedi	Méntádi	Àsító (Macecedí)

BENNÍ WEÈKA

Janvier	Nòðbòdí	Juillet	Yom-míiti
Février	Nóðcũka	Août	Nòðdiidí
Mars	Yoðpoodí	Septembre	Sɛɛdí
Avril	Nóítóodí	Octobre	Yoðpéékú
Mai	Yoðbòdí	Novembre	Dòtidi
Juin	Kòkàtónkàdi	Décembre	Yoðdíídí

BENNÍ TANTAÀKA

Yoðdiidí hádí nà Nóítóòdi: Paadi

Nóítóòdi hádí nà Kòkàtónkàdi: Bìhidí

Yom-míiti hádí nà Sɛɛdí: Yòòdí

Yoðpééku hádí nà Dòtidi: Tanwakadí

NAÀTEMMA YOTÍ YÈKA

Òdu-kàyeń	Bókàno	Fòku
Kubàa	Kpeemó	Kpàna-Yòko
<hr/>		
(Náatinkú)		
Tòntòkací	Wàasookú	Koòkóku
Cáńhótá	Káńtáńka	
<hr/>		
Tàncèdi	Bícekú	
<hr/>		
Tayekú	Hàtekú	Naàhetá
Yènfèdi	Yèyèdi	Nótènkú
Fèta	Kùàyotí	Nafàyotí
Yèta	Kócekònkú	Híèni
Hòntàfòòkú	Fèntìku	Yehoònkú
Towònkú	Wàakú	Bònkú
Maàku	Yòòku	Duàni
<hr/>		
Dóndóònkú		
Ndàa-Hòòta	Móodi	Càhetá
Sotá	Sínhòkú	Nàntàkàta
<hr/>		
Tápéku		
(Kòòdi)	Bàkàpòdi	Nùnhàku
<hr/>		
Sanyudí		
(Mátèdi)	Máhòòku	Hòòdi
<hr/>		
Kùnyèdi		
(Paakú)	Kpàsàkàmu	

BÈNÉÈ TEMPÁÀKU
MÈMPÀ NIHÍ-PA NAÀTEÑNI WEMÁ CÒKU

Naàteñni kaṁmá pòkàta cecetá paápa:

WÉẸKÚ Èsàñ

nà ÑSẸDO DÀMBÉÈ

Fòtópa paáko:

YÀKÚPÙ Àdámù

Tempàpa:

Projet SIL (Nateni), Paakú

Projet JURA-AFRIQUE, Tàncèdi

ce livret de lecture facile a été réalisé par:

WINRIKOU Esaïe et N'SERA Lambert

dessins:

YACOUBOU Adam

assistance technique:

Projet de recherches linguistiques en langue Nateni de la

Société Internationale de Linguistique au Bénin

aide financière:

Projet JURA-AFRIQUE, Tanguiéta

impression:

Imprimerie Express, BP 410, Parakou, RB

2ème édition, Décembre 1993: 1251-2250 expl.

dépôt légal: 3ème trimestre 1993, No: 05/93/CNLN

Ceci est la 3ème édition révisée de ce livret de lecture,
fait avec l'assistance technique et l'aide financière
de SIL Togo-Bénin

3ème édition, 2013 : (500 exemplaires)

© SIL (Bénin), équipe linguistique de la langue nateni

Dépôt Légal N° 6504 ; 1er trimestre 2013
Bibliothèque Nationale
ISBN : 978-99919-872-4-8

Dépôt Légal N° 6504 ; 1er trimestre 2013
Bibliothèque Nationale
ISBN : 978-99919-872-4-8

-- 250 CFA --